

rangját, s a zárda kis harangjait is) felvirágozott kocsira tették, hogy a szakályi állomásra vigyék, a nép hangos zokogása és kísérete mellett vittük, én karingben, stólában, mint két kedves halottat, a regölyi állomásig, ahol néhány meghatott szóval elbucsuztattam a távozó harangokat.

Mikor a rákövetkező évben, 1917. november 20-án elvitték darabokra törve a harmadik 240 kilogrammos harangunkat is, már olyan fásultak voltunk, hogy fel se vettük. Maradt a kis lélekharang, s evvel voltunk 1922 augusztusáig. Lélekharanggal fogadtuk a püspököt!

1917. május 2-án délelőtt 11 órakor a régi vásártéren kis gyermekelk gyufával játszva tüzet raktak, mely csakhamar elhatalmasodva, a vásártérről átcsapott a Külső utca házaira és a Mező utca több házát is elhamvasztotta, úgy hogy 25 lakóház és istálló lett a tűz martalékává. Többen a károsultak közül hadba vonulván, nem is gyanították, hogy idehaza családjuk hajléktalan lett. 1918. március 16-án kiszedték új orgonánk sípjait is, azokra is szükség lett!

A harctéren estek el: 45-en.

Háborús kórházakban haltak meg: 18-an.

Harctéren szerzett betegség folytán itthon haltak meg: 10-en. Lehet, hogy a névsor nem teljes, de legalább a nagy többség neve meg van örökítve, mint a világháború regölyi áldozatai.

A születések száma 1845-ben: 139.

A születések száma 1930-ban: 49.

Adná Isten, hogy az 1930-iki bejegyzéstől fogva a születési számok újból emelkedő irányt mutatnának! Az idén, 1930. augusztus havában bedőlt az istálló fala, szerencsére jószágban nem esett kár, 200 pengő költséggel megcsináltattam a becmolt hitvány terméscsont új téglából a magam költségén. Ki fogja ezt nekem megtéríteni? Így áll a kegyúri kötelezettség!"

Eddig Palkó István plébános lejegyzése. Meghalt 1933. január 10-én, hosszan tartó, súlyos betegség, 27 évi regölyi lelkipásztorkodás után, 66 éves korában. 1906-tól a beteg Szemenyei Mihály vikáriusa, tehát ettől az időtől fogva itt működött. Utána egyre szűkszavúbbak a bejegyzések:

Eszterházy László kegyúr és családja 1941-ben leköltözött Budapestről Majsára pusztára.

Ezután még egy magányos mondat, a megkönnyebbülés sóhaja. A falut elkerülték a pusztító harcok, csak mellette, körülötte villámlott föl és dübörgött el a század második nagy háborújának utolsó felvonása. Talán a távoli villanásokat nézve, a távolodó morajlást hallgatva, írta le az akkori plébános e rövid mondatot:

1944 végén a front átment Regöly felett.

GALAMBOS FERENC

EGY LEKIPÁSZTOR ÉS NÉPNEVELŐ A XVIII. SZÁZADBAN

A török uralom a pécsi egyházmegye számára teljes pusztulást jelentett. 1686-87 hozta meg a felszabadulást. Az anyagi és erkölcsi romok eltakarításából és az újjáépítésből az egyház is vállalta a ráeső részt. E munka jó része a falusi pap-ság vállán nyugodott. A pécsi egyházmegye abban a szerencsés helyzetben van, hogy egyik papja, *Winkler Mihály* részletes feljegyzéseket készített 56 évi lelkipásztori működéséről, és ezek nyomán felvázolhatjuk az akkori idők anyagi, szellemi és lelki sivárságát, de az újjáépítés lassú, felfelé ívelő vonalát is.

Winkler Mihály Kőszegen született 1729. szeptember 7-én és Gödrén halt meg 1810. március 2-án. Szüleit hároméves korában elvesztette; a nagynénje vette magához. Vele együtt Egerbe költözött nagybátyjához, aki ott mint kőművesmester dolgozott. Itt és Pesten végezte el középiskoláit, Pécsen meg a teológiát. 1754. január 13-án szentelték pappá. Három évig káplánkodott (Magyar) Széken. 1757-59 közt első ízben vezette a gödrei plébániát, majd tíz évig Szakadátón volt plébános. Ezt követte húszévi plébánosi működése Bonyhádon (1769-89). Onnan tért vissza Gödrére haláláig.

Papi működése kezdetén Tolnában, Baranyában már 20-30 év telt el az újjáépítés óta. Eredményes lelkipásztori munka folytatásához szükségesnek tartotta a hí-

vek múltjának ismeretét. „Az öregektől szorgalmasan érdeklődtem. Majd csodá'kozással fogjátok (utódaim) tőlem megtudni, milyen erkölcsű és szokású nép lakott itt a régi időkben... Öreg berényi magyaroktól, akik Simontornya 1687-ben bekövetkezett felszabadulása idején már itt éltek, tudom: Tevel kivételével itt körs-körül Pincehelyig, Kisszékelyig, Simontornyáig, sőt Szekszárdig nem volt falu. Már hosszú ideje lakatlan pusztaság volt. A berényi öreg magyarok mondják, hogy ők ebből a lakatlan pusztaságból nagy hasznot húztak, mert sertéseik ott híztak. Mindenféle gyümölcsfa szabadon tenyésztett földigérő ágakkal, tele gyümölcselel. A disznóknak fel sem kellett emelniük fejüket, csak úgy szedték le az ágakról. De a betelepítés után ettől a szerencsétől elesetek... A kevés magyar lakosság lelkipásztori ellátása még jó ideig nyomorúságos volt. Pap helyett licentiátus-tanító működött köztük... Vasárnapokon ún. 'könyörgést' tartott nekik és prédikációs könyvből felolvasott... Nagyobb ünnepeken körmenetben járták körül a volt ráctemplom romjait.”

Különböző német tartományokból jött a Winklertől „Neo-Hungarus”-nak nevezett új lakosság. Még az ő idejében is gyökértelen volt, és a megélhetésért folytatott nehéz küzdelmet. Ilyen szegény hívek közt a pap is csak szegényesen élt. Első gödrei éveiről írja: „A mostani plébánia alatt mintegy 60 lépésnyire délre állt a pap nyomorúságos viskója. Kis kunyhószerű helyiség volt ez, melynek sem deszkapadlója, sem rendes mennyezete nem volt. Alul földes padló, felül vastagabb botokon nyugvó sárburkolat, melyet pókháló díszítettek. Ha jobban kívánod elképzelni, menj el kisebb faluba és ott keresd meg a disznópásztor nyomorúságos kalibáját: hát ilyen volt Gödrén 1745-től az első papok lakhelye. A helyiség ajtaját fakilincs nyitotta, és ha a plébános valahová el akart menni, két-krajecros lakat őrizte minden kincsét. De fában gazdag volt. Ugyanis a kunyhó fődből kiálló fatuskók közepette állt. Ha esténként sétálni kívánt, ez alig törtenhetett megsebesülés nélkül, ha csak nem vitt magával méceszt.”

PAP ÉS HÍVEI. „Ez a nép nagyon beleillett ebbe a környezetbe, mert nyelve is, szokásai is durvák... Mikor ide érkeztem, az volt az érzésem, hogy félbarbár emberek közé jutottam.” Ezt német híveiről mondja. A Gödre környékén lévő magyar települések népét egy prédikációban így jellemzi: „...Ugye, ha a kaposvári vagy a pécsi börtönbe benéznének, látnátok, hogy azok tele vannak nációbelieitekkel! Ettől a szegénytől szeretnék megszabadítani benneteket.” Feljegyzéseiből megismerjük a nép sok babonás szokását, vallási tudatlanságát, nemegyszer botrányos viselkedését.

Az újjátelepítés mozgalmas éveiben rendszeres lelkipásztorkodás még nem folyt. A paphiány is igen nagy volt. De Winklert már Klimó György, az egyházmegye legnagyobb püspöke (1751-77) szentelte pappá, aki a szó szoros értelmében újjáépítette a püspökséget, megszervezte az egyházi közigazgatást és szorgalmazta a komoly lelkipásztorkodást. Winkler „nagy püspöke” példája nyomán, de saját belső meggyőződésétől is indítva, hozzálátott a lelki ugar feltöréséhez.

Eszközei nem rendkívüliek: szentmise, prédikáció, hitoktatás. De rendkívüli mélységes hite, fáradsáthatatlansága és felelősségérzése. „Mikor a papi hivatást választottam, címeremben két kulcsot, egy pásztorbotot és egy égő fáklyát helyeztem, jelképekül, hogy báránykáimat éjjel-nappal őrizni kívánom” — írja élete vége felé. A prédikálást oly fontos kötelességnek tartotta, hogy soha el nem hagyta. A prédikációra külön kifejezése volt: híveit „Isten igéjével táplálja”, illetve Isten igéjével „legelteti nyáját”. Bámulatosan ismeri a szentírást és prédikációs szentírási alapokon nyugszanak. De helyet kapnak a Szentatyák, a zsinatok és az életről, meg nagy szónokok műveiből vett példák is. Mikor a haldokló apari plébános ágyánál annak kaplánja Winklerre mutatva azt kérdezte tőle: „Ismeri-e őt?” — „Hogye ismerném — felelte —, ő az a szónok, aki nem kendőzi el az igazságot!” Prédikálását ő maga így jellemzi: „Addig dörögtem, míg föléljük kerekedtem.”

Külön nehézséget jelentett, hogy kétnyelvű nép állt szószéke alatt. A németek hívei voltak, a magyarok más plébániákról jöttek. Hogy sokan jöttek és mindig többen, azt bizonyítja, hogy kitűnő szónok volt, de jó orgánummal is rendelkezett. Végső betegségében írja: „Lábra sem tudok állni, de felső testem oly robusztus, hogy 40 évesnek sincs erősebb melle a prédikáláshoz, pedig már 77 éves vagyok.” Kétnyelvű prédikálásából nehézségek is származtak, és hívei féltékenységgel néztek az „idegenekre”. „Magsajnáltam a magyar híveket és mindjárt ideérkezésemkor megkezdtem a magyar prédikálást: mise előtt németül, mise után

magyarul." Mivel hívei szemére vetették, hogy nem szereti saját híveit, külön beszédben magyarázta meg felfogásuk helytelenségét. Bizonyos napokon olyan sokan jöttek, hogy a gödreiek így nyilatkoztak: „Ha esperesünk még soká nálunk marad, valóságos búcsújáráshely lesz Gödréből.” Így a kaposváriak sem sajnálták a három órai utat, pedig plébánosuk igyekezett őket visszatartani.

Ilyen eredményt csak azért tudott elérni, mivel a prédikálásról igen magasztos felfogása volt. Utódjának írja: „Bármikor szándékozol a néphez szólni, borulj le a Keresztrefeszített előtt, keltsd fel magadban a bánatot és mondd: Uram, világosítsd fel szívemet, irányítsd szavamat, hogy dicsőségre tehessek ma valamit; hallgatóimban szítsd lángra a szeretet tüzét. — Gyakorlati szempontból igen hasznosnak látszik, hogy a szónok eünelkedésével először önmagát indítsa meg azzal az anyaggal, mellyel másokat szándékozik megindítani: így szívből szívbe ömlik.”

A gyerekekkel való törődést hasonlóan igen fontosnak tartotta. „Az iskolában sokat foglalkoztam velük.” Szerette volna vasárnap délután a külközségekből is a plébániatemplomba berendelni a gyerekeket. De be kellett látnia, hogy kétszer egy nap: délelőtt misére, délután meg hitoktatásra bejönniök túlságosan megerőltető. A már említett magyar híveknek szóló beszédéből tudjuk: „Gyerekeitek Isten félelme nélkül nőnek fel, nem csoda, ha felnőtt korban mindenféle bünbe rohannak... Pedig nemde házamban oktattam gyerekeiteket több órán át is... Amint az édesanya gyerekeinek pelenkáit a folyosón szárítja, így lógtak gyerekeitek kapcái folyosómon, szobám meg megtelt lábuk szagával...”

Végül az Oltáriszentségről nevezett társulat segítségével elérte, hogy a szakadati plébánián mindenki szentmisére járt. Újhold vasárnapokon annyi volt a gyónó, hogy szombaton délután 4-9-ig, vasárnap reggel meg 5-10-ig gyóntatott. Bonyhádon ugyanúgy fáradhatatlanul dolgozott. De itt más volt a környezet: sok protestáns élt a faluban és kb. 700 zsidó vallású lakos. Közben, II. József uralkodása alatt, más szelek fújtak. Winkler azonban még mindig szakadati mércével mért, és mivel a bonyhádiak buzgótsága nagyon aláhagyott, húsz év után családottan lemondott a javadalomról. A nagy paphiány miatt Eszterházy Pál püspök kérésére mégis elvállalta a gödrei plébániát, ahol 30 évvel azelőtt már működött.

De hiába menekült el Bonyhádról, a korszellem elől nem tudott elmenekülni. „Nem tudom, Szent Ambrus kora volt-e romlottabb vagy a mostani? — fakad ki. — Akkor, ha tagadták is Krisztus istenségét, Isten létezését mégsem vonták kétségbe.” Másutt: „Isten segítségével eddig sikerült híveimet megőrizni, hogy a szombati bűjtöt megtartsák. De most hamarosan megszűnik ez a jámborság. Ugyanis a földesúr, más világiak módjára, minden szombaton húst eszika. Az intéző követi példáját, és minden valamire való ispán kötelességének tartja, hogy ne maradjon el mögöttük. Nem kétséges, hogy a konyhaszemélyzet is követi őket, és rajtuk keresztül a falu népe.” A templombajarást így jellemzi: „Amint ritkaság a fehér veréb, olyan ritkaság nemesembert rózsafüzérrel a templomban látni.”

A papságról: „Ha fiatal papoknak arról beszélek, hogyan éltek azelőtt a papok és mint tartották meg a szent kánonokat, azt felelik: ostobák voltak. Idősebb papok hagyatékaiban fenytőeszközöket, ciliciumokat találtam. Mit találunk fiatal papok halála után, arról a szomorúság miatt inkább hallgatok. A régi közmondás szerint: ha aranyból vannak a kelyhek, akkor fából a papok; de ha fából vannak a kelyhek, akkor aranyból a papok! Most nincsenek ugyan aranyból a kelyhek, de a papok bizony fából vannak!”

Ismételten előjáróihoz fordult és kérte, jelentsék a helyzetet Rómába. Mivel süket fülekre talált, 1800. november 7-én személyesen írt hosszú levelet VII. Pius pápának. Választ is kapott, de levelét itthon rossz néven vették tőle. A vallás helyzetéről és a papok kongrujáról a királynak is írt, „mert lelkem nagy együttérzése és saját üdvösségem elvesztésének veszélye gyötör, ha nem fújom meg a harsonát a közeledő veszélyre való figyelmeztetésként.” Vagy mint Fuchs egri érseknek írja: „Azért akartam ezeket alázatosan figyelmébe ajánlani, ha a farkas talán ott is be akarna törni Krisztus aklába, én mint kiskutya az ajtónál ugatok, hogy a pásztor siessen nyája segítségére.”

ALKOTÁSAI: TEMPLOMOK. A gödrei plébánia tulajdonában van egy Winkler ábrázoló festmény: arcáról, különösen szeméből mélységes hit és szilárd meggyőződés árad. Kezei közt kis zsákocskát tart, mely felül nyitott, alul lyukas. Ez a zsákocská szimbolizálja Winkler papi életét. „Amit oltári szolgálatom révén kaptam, igyekeztem az oltárra visszahelyezni.” Diákévei alatt épültek Eger és Pest

barokk templomai. Fiatal korában látta Klimó püspök nagyvonalú építkezéseit egyházmegyeszerte. De azt is tapasztalta, hogy a falvak benépesítése idején vályogból, vertfalból és fából épült templomok, kápolnák már használhatatlanná váltak. Elviselhetetlennek tartotta, hogy az istentisztelet ilyen méltatlan helyeken — Bikalon egy szatócs-üzletben — folyjon. Élete folyamán négy templomot épített: a szakadati négy, a gödrei hét, a bikali öt, a bonyhádi építése tizenegy évig tartott. A bonyhádiak éppen azért hívták meg Winklert az Egyházi Hatóság tudtával plébánosnak, mert ismerték szakadati működését és templomépitését. Levélükben hangsúlyozzák: „Nekünk mindenünk megvan már, csupán az építető gazda hiányzik.” Feljegyzéseiből látjuk, mi várt erre az „építető gazdára.” A munka többször megakadt. Hihetetlen lelki erőre és bizalomra volt szükség, hogy ne hagyja magát a nehézségektől legyőzetni. „Mindebből láthatod, kedves olvasó, hogy az egész építkezés ideje alatt keserű gondok közt vergődtem. Ha tréfálkoznom szabad, gyakran mondtam és újra ismétlem: ha valakinek rosszat akarsz kívánni, akkor mondj neki, építsen templomot Bonyhádon!” „Bár ezer nehézség közt épült fel a templom, mégis Isten gondviselését látom a nehézségekben: ezek ugyanis bölcsen megakadályozták az építés gyors folytatását. Különbösen sohasem tudtam volna ilyen nagyot és szépet építeni. Mivel azonban annyiszor megakadtam, mindig többet tudtam jövédelmemből felrakerálni és a nagyszerű művet végül is szerencsésen befejezni.”

„ISPITÁK”. Bonyhádról való távozásakor ezt írta a Históriaba: „Vedd védelmedbe, Uram, a kórházat is, melyet szintén egyedül csak irántad való szeretetből emeltem és tehetségemhez képest dotáltam. Mert a szegényekben téged imádlak és tisztellek, Krisztusom.”

A török után háromnegyed századnak kellett elmúlnia, míg az államhatalom intézményesen kezdett a szegényüggyel foglalkozni. „Bonyhádi plébános koromban gyakran hívtak elhagyott, szegény betegek papi ellátására. Ezeket nemegyszer csűrőkben, rossz istállóban találtam, ahol nemsokára a nélkülözéstől és hidegtől elpusztultak.” Már 1774-ben elhatározta, hogy ilyen szegények és betegek részére menhelyet (Spital) építtet, „hogy a szegények ne az utcán, szabad ég alatt haljanak meg, amint hat nappal ezelőtt is történt” — mondta egy prédikációjában. Valószínűleg a bonyhádi zsidó lakosság példája is hatott rá. Miután bonyhádi „ispitája” már elkészült, egy prédikációjában, melyben a szegényeket a hívek jóindulatába ajánlotta, azt mondta: „A helybeli zsidók szegényeik számára kórházat létesítettek. Ebben gondoskodnak is róluk. De nemcsak a helybeliekről, hanem idegenekről is. Pedig egynek sincs saját háza, mind házbérben lakik. Ennek ellenére szegényeik számára is béreltek egy házat, közösen fizetik a bért, csakhogy ellássák őket.” 1781-ben a plébániaházat tűzvész pusztította el. Mégsem plébánialakot, hanem menhelyet épít. Az ő lakása olyan, hogy csak „borbélyműhelynek neveznéd. De meghalni ez is jó lesz. Bízom, hogy Isten ezért megadja nekem az örök hajlékot.”

Ugyanilyen „ispitát” kezdett építeni Kaposvárott, ahol a Szentkereszt kápolna mellett kapott Eszterházy hercegtől telket. Itt is igen sok akadály állta útját. Kaposvár népe először lelkesen felkarolta a tervet és ingyen kézinapszámot ígért az építkezési munkákhoz, de aztán visszavonta ígéretét. Winkler nem adta fel tervét. „Ha ők nem is maradtak hűek szavukhoz, én megtartom az enyémet. Mindent készpénzben fizetek majd. De az érdemek, melyeket az építkezés folyamán szerezhetek volna, az enyéim maradnak.” A ház hét évig épült. A bejárati kapu fölé az irgalmas szamaritánus képét festtette. „De sem a kórházon belül, sem azon kívül ne lehessen nevemet látni, mintha én volnék az alapító. Nem vagyok az! Isten az, aki minden jónak szerzője.” Mindkét ispitának volt orvosa, és házi törvények szabályozták a belső rendet.

ISKOLÁK. Somogy megyében és Kaposvár városában a XVIII. század vége felé mind érezhetőbben jelentkezett az óhaj „latin iskola” gimnázium felállítására iránt. A Helytartótanács azonban határozottan úgy nyilatkozott, hogy nem számíthatnak anyagi támogatásra az állam részéről, a szükséges pénzt maguknak kell előteremtteniök. A próbálkozások mintegy húsz évig teljesen eredménytelenek voltak. A latin iskola ügye csak akkor mozdult ki a holtpontról, amikor Winkler Mihály, mint a Baranya megyei Gödre plébánosa „együtt érzett Somogy megyével és tehetségéhez képest megindította az iskolát”. 1805. március 15-én levélben fordult a megyei közgyűléshez: „Buzgó vallásosságuk miatt nagy szeretettel viseltetem a kaposváriak iránt, és ennek további nyilvánvaló bizonyítékát szeretném adni. Sze-

„BÜN ÉS JÓCSELEKEDET?” Winkler „kilógott a sorból”. Ezt rossz néven vették tőle. Miért saját pénzén építtetett templomokat? A földesurak kötelessége, hogy alattvalóik részére megépítsék Isten házat. A papok feltételezték róla, hogy paptársai megsegényítése volt a célja; pedig ellenkezőleg: „azt az általánosan elterjedt véleményt akartam megváltoztatni, hogy a papok mind pénzéhesek, kapzsiak és harácsolók”. Csendesesen csak plébániája historiájának panaszzkodott: „Nekem elég, hogy Isten segítségemre van főrekvéseim megvalósításában. Az emberek gondoljanak, amit akarnak, nem keresem dicséretüket, inkább megvetésüket.”

Tíz évvel később már kis keserűséget vélünk szavaiból kihallani: „Istenem, hát bűn a te dicsőségedre és a közjó javára jót tenni? Ha jövedelmemet laikus cimborák megvendégelésére, kártyacsatákra, kockajátékokra fordítanám, ha lakáskommat újabb és újabb színekkel kifestetném, és végül, ha Krisztus örökségét rokonaim gazdagítására használnám, kedves lennék paptársaim előtt. Ha ők se tettek volna mindezt, nem lenne a papi állás és hivatás megvetés tárgya! Így van: egy gonosztevő könnyebben talál védelmezőre, mint a jötevő! De azért időközben teljesen elmúlt a keserűségem.”

Sokat zaklatták, honnan van a pénze sok alkotására? A legképtelenebb feltételezésekkel álltak elő, meg is rágalmazták. Eszterházy Pál püspök is faggatta. „Felelet helyett újammal az ég felé mutattam. Mert Isten a tanúm, amit eddig Isten dicsőségére költöttem, nem gazdag katonatisztól, még kevésbé az ördög-től szereztem, nem is találtam kincset a földben, hanem minden egyházi javadalmamból származott és Isten áldása volt rajta.”

A PÁLYA VÉGE. 1805 májusában először, novemberében másodszor esett el szobájában. Valószínűleg csipőficammal került ágyba, melyből már soha nem is kelt fel. „Most ballábam is rettenetesen fáj, de megcsókolom mankóimat, Uram. Eddig segítségemmel vidáman fogadtam a fájdalmakat; növeid őket, csak ne hagyjon el kegyelmed.” „Alig van reményem, hogy egészségem egészen helyreálljon és újra oltárhoz léphetek. Egyedül már fel sem tudok öltözni... Kimondhatatlan keserűséget okoz, hogy mindenféle szolgálatok elvégzésére házvezetőnőm segítségét kell igénybe vennem. Szakadáti plébános koromban ez a — fordításban közölt — felirat volt hálószobám ajtaján: Éva, te világra hoztál ugyan engemet, / Általad a Paradisom mégis elveszett. / Jobb itt azért, hogy ha maradsz kívül rekesztve, / Semhogy kitegyenek majd szegényszemre.”

Kimondhatatlan vágy fogta el, hogy misézhesen. Ezért Rómához fordult engedélyért, hogy ülve misézhesen. De a Szentészék akkoriban Napóleonnal volt elfoglalva és levelére nem érkezett válasz. A misézésen kívül mindenben ellátta híveit: hordszéken a templomba vitette magát. Mise előtt és után elmondta prédikációját. A templomban is, szobájában is sokat gyóntatott, levelezett a kaposvári iskola ügyében, vezette az ispita építését és közben készült a halálra. Eladta ezüstneműit, hogy az asztalosmunkát kifizethesse, kiosztogatta német nyelvű könyveit hívei közt, megcsináltatta sírfeliratát a gödrei templom részére, ahová végrendelete szerint temetkezni akart és a kaposvári kórház kápolnája számára, ahová szívét kellett temetni. 1810. március 2-án meghalt.

Gyógyszerész barátjához intézett egyik levelében így írt: „Áldott legyen Isten szent neve! Az ő segítségével véghezvittem, amit nagy emberek szoktak. De ilyen kegyelemre nem voltam méltó.”

VOLLY ISTVÁN

A XVII. SZÁZAD ÉNEKELT DALLAMAI

Vigyázó szemét veti a kis síkságra Liptóújjár. Közéleben kicsiny dombok, azok mögött rejtőzik Hibbe, sok szép álom ébresztője és temetője. Mindkettő a Balassiak családi fészke volt. Hirtelen szökkennek fel hátrébb a Magas Tátra láncolatai, elől áll a süvegalakú Kriván. Azon túl már Lengyelország felé vezet a hegyi út...

Amikor a jó szagú, virágos hegyi legelőkön keresztül Hibbe felé ballagott a halottvivő szekér, rajta fekete koporsó Balassi Bálint csonkolt testével, — véget ért nemcsak első költőnk istenes és szerelmes énekeinek megrázó sorozata, hanem